

Peníze a bankovní soustava

Národní hospodářství
přednáška

Část I – Peníze a související vztahy

Peníze – historie

- Penězi může být v obecné rovině vše, co je obecně přijímáno, jako prostředek směny (Mishkin, 2004)

Peníze – historie

- Čím např. ještě lidé platily?

Peníze – základní funkce

- Základní funkce peněz:
 1. Prostředek směny
 2. Účetní jednotka
 3. Uchovatel hodnoty

Peníze vs. měna

- Měnou „*rozumíme onen druh peněz, který v jednotlivém státě ve smyslu právním za peníze platí*“ (Bráf, 1888)
- Měna je „*druh peněz, který je v daném státě každý povinný přijímat jako platidlo, a který je současně i určitým kriteriálním nástrojem kvantifikace všech jevů a procesů probíhajících v národním hospodářství*“ (Grůň, 1996)
- Měna jako zákonné platidlo (*legal tender, gesetzliches Zahlungsmittel*)

Rozlišování I

- Rozlišování peněz jako zákonného platidla (měny) dle různých kritérií:
- Podoba:
 1. Hotovostní (cash)
 2. Bezhotovostní (účetní, žirové)
- Emitent:
 1. Peníze vydávané centrální bankou
 2. Peníze vznikající (zejm.) v obchodním bankovníctví

Rozlišování II

- Rozlišování peněz dle různých kritérií:
- Krytí:
 1. Kryté (zejm. drahým kovem)
 2. Nekryté
- Vnitřní hodnota:
 1. Plnohodnotné (komoditní)
 2. Neplnohodnotné (fiduciary money)

Účetní „depozitní“ peníze

- peníze jako účetní zápisy na bankovním účtu (vklady, depozita)
- „rané soukromé bankovky“ vs. současné účetní peníze
- spojené s vývojem prvních „moderních“ bankovních domů
- „runy“ na banku a požadavek minimálních rezerv

Rezervy

- Rovněž forma účetních záznamů (*de facto* také účetní peníze)
- Emitent centrální banka
- Vývoj od povinné úschovy části drahých kovů k současné podobě

„Kryptoměny“

- **Nejedná se o měnu - není zákonným platidlem**
- Různé druhy:
- Bez emitenta
- Emitované
 - Emitované soukromou institucí
 - Emitované veřejnou institucí
- Splňují v současné době kryptoměny výše vymezené funkce peněz?
- Jsou spíše penězi nebo „investičními“ (spekulativními) instrumenty?

Část II – Bankovní soustava (obecně)

Obecně k centrálním bankám

- Provádění měnové politiky (přednáška 1.11.)
- Dohledová činnost (více ve finančním právu)
- Úst. zák. č. 1/1993 Sb., ústava
- Zák. č. 6/1993 Sb., o ČNB

ČNB

- Centrální banka ČR
- Součást tzv. Evropského systému centrálních bank
- Úkoly v oblasti měnové politiky i dohledu
- Emise bankovek a mincí (a související vztahy)

- Ústředí v Praze, pobočky v Brně, Hradci Králové a Ostravě + dále několik územních pracovišť ústředí

ČNB – organizační struktura

Bankovní rada České národní banky

Jiří Rusnok
guvernér

Mojmír Hampl
viceguvernér

Vladimír Tomšík
viceguvernér

Vojtěch Benda
člen BR

Oldřich Dědek
člen BR

Marek Mora
člen BR

Tomáš Nidetzký
člen BR

<p>110 sekce kancelář Jana Báčová ředitelka</p>	<p>560 sekce regulace a mezinárodní spolupráce Vojtěch Belling ředitel</p>	<p>180 sekce finanční stability Jan Frait ředitel</p>	<p>320 sekce peněžní a platebního styku Josef Ducháček ředitel</p>	<p>220 sekce rozpočtu a účetnictví Marian Mayer ředitel</p>	<p>620 sekce řízení rizik a podpory obchodů Jan Schmidt ředitel</p>	<p>420 sekce správní Zdeněk Virius ředitel</p>
<p>130 samostatný odbor interního auditu Josef Medek ředitel</p>	<p>610 sekce bankovních obchodů Karel Bauer ředitel</p>	<p>580 sekce dohledu nad finančním trhem Zuzana Silberová ředitelka</p>	<p>410 sekce měnová Tomáš Holub ředitel</p>	<p>390 sekce statistiky a datové podpory Vlastimil Vojáček ředitel</p>	<p>720 sekce informatiky Vladimír Mojžíšek ředitel</p>	<p>570 sekce licenčních a sankčních řízení Karel Gabrhel ředitel</p>
			<p>Pobočky ČNB</p> <p>0761 Praha Jan Liška ředitel</p> <p>0766 Hradec Králové Václav Albrecht ředitel</p> <p>0767 Brno Lubomír Gerák ředitel</p> <p>0768 Ostrava Ilja Skaunic ředitel</p>		<p>190 samostatný odbor restrukturalizace Radek Urban ředitel</p>	<p>650 sekce dohledu nad finančním trhem II Ladislav Kročák ředitel</p>

ČNB

- Členové bankovní rady – guvernér, 2 vice guvernéři a členové
 - Celkem 7 členů
 - Jmenuje a odvolává prezident republiky
 - Nikdo nesmí být členem více než dvakrát
 - Jmenování vždy na 6 let
 - Vydává: vyhlášky, doporučení, opatření obecné povahy, správní rozhodnutí ...
- Vede systém mezibankovního vypořádání, atd.

Shrnutí k obchodním bankám

- Oprávnění přijímat vklady a poskytovat úvěry
- Poskytování dalších bankovních služeb
- Např. vedení vlastního platebního systému

- Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách
- Zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech
- a mnohé další (zejm. nařízení EU)

Obecně k obchodním bankám

- Speciální požadavky na vstup do odvětví
 - výše a podoba základního kapitálu, požadavky na odbornost, plán, atd.
- Speciální požadavky k omezení rizik
 - Obezřetnostní požadavky (přiměřenost kapitálu, požadavky na páku a na likviditu, atd.)
- Pojištění vkladů
- Řešení úpadků (a krizových situací) bank

Otázky?

Děkuji za pozornost

JUDr. Johan Schweigl, Ph.D.

Johan.Schweigl@law.muni.cz